EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 12. 7. 2022
COM(2022) 333 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o záväzkoch členských štátov zaistiť dôveru v štatistiku podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o záväzkoch členských štátov zaistiť dôveru v štatistiku podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009

1. ÚVOD

1.1. Nariadenie (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike

Toto je tretia správa vypracovaná Komisiou v súlade s nariadením (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike[1], a najmä jeho článkom 11 ods. 4, v ktorom sa stanovuje:

„Záväzky členských štátov Komisia pravidelne monitoruje na základe výročných správ zaslaných členskými štátmi a v prípade potreby sa aktualizujú.

…

Komisia informuje Európsky parlament a Radu o uverejnených záväzkoch a v prípade potreby predkladá do 9. júna 2018 a potom každé dva roky správy o pokroku.“

Prvá správa bola uverejnená v roku 2018[2] a druhá v roku 2020[3].

1.2. Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku

Koncepcia záväzku zaistiť dôveru v štatistiku (ďalej len „záväzok“) vychádza z cieľa zlepšiť rámec kvality štatistiky. Prvý raz bola opísaná v oznámení Komisie v roku 2011[4]. Koncepcia je prostriedkom na zapojenie jednotlivých štátnych správ do zodpovednosti za úroveň súladu danej krajiny s Kódexom postupov pre európsku štatistiku (ďalej len „kódex“)[5].

Kódexom sa stanovuje norma pre rozvoj, tvorbu a šírenie európskej štatistiky. Vychádza zo 16 zásad, ktoré sa týkajú inštitucionálneho prostredia, štatistických postupov a výstupov. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby európska štatistika nebola len relevantná, včasná a presná, ale aby spĺňala aj zásady odbornej nezávislosti, nestrannosti a objektívnosti. Záväzkom vzniká súvislosť medzi kódexom a štátnou správou členského štátu, ktoré v minulosti chýbalo.

V súlade s článkom 11 ods. 3 nariadenia (ES) č. 223/2009 je záväzok nástrojom, ktorý sa „ďalej zameriava[jú] na zabezpečenie dôvery verejnosti v európsku štatistiku a pokroku vo vykonávaní štatistických zásad obsiahnutých v kódexe postupov“ a ktorý majú prijať tak členské štáty, ako aj Komisia.

V odôvodnení 17 nariadenia (EÚ) 2015/759[6], ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 223/2009, sa takisto uvádza, že záväzok by mal „zahŕňať špecifické prísľuby príslušnej vlády daného členského štátu zlepšovať alebo zachovať podmienky vykonávania kódexu postupov“.

---

1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009 o európskej štatistike a o zrušení nariadenia (ES, Euratom) č. 1101/2008 o prenose dôverných štatistických údajov Štatistickému úradu Európskych spoločenstiev, nariadenia Rady (ES) č. 322/97 o štatistike Spoločenstva a rozhodnutia Rady 89/382/EHS, Euratom o založení Výboru pre štatistické programy Európskych spoločenstiev (Ú. v. EÚ L 87, 31.3.2009, s. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516.

3 COM(2020) 278 final: EUR-Lex - 52020DC0278 - SK - EUR-Lex (europa.eu).

4 COM(2011) 211.

5 Kódex postupov pre európsku štatistiku – revidované vydanie z roku 2017.

6 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/759 z 29. apríla 2015, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike (Ú. v. EÚ L 123, 19.5.2015, s. 90).

1.3. Partnerské preskúmania Európskeho štatistického systému (ESS)

Eurostat a národné štatistické úrady všetkých členských štátov a krajín EZVO tvoria partnerstvo na tvorbu európskej štatistiky s názvom Európsky štatistický systém (ESS). Členovia ESS na zaručenie kvality svojich štatistík vytvorili spoločný rámec kvality, ktorého základom je kódex. Okrem záväzkov sú dôležitým nástrojom na zabezpečenie vykonávania spoločného rámca kvality, a tým aj kvality európskej štatistiky, partnerské preskúmania ESS, ktoré sa pravidelne vykonávajú s cieľom posúdiť, či členovia dodržiavajú kódex.

Partnerské preskúmania ESS sa vykonávajú pravidelne, pričom zahŕňajú sebahodnotenia, návštevy krajín a správu o partnerskom preskúmaní každej preskúmanej krajiny obsahujúcu odporúčania na zlepšenie spolu so súvisiacimi opatreniami a ich ročné monitorovanie Eurostatom. Dve predchádzajúce kolá partnerských preskúmaní sa uskutočnili v rokoch 2006 až 2008 a 2013 až 2015. Aktuálne tretie kolo prebieha v rokoch 2021 až 2023.

2. PREHĽAD ZÁVÄZKOV ZAISTIŤ DÔVERU A SPRÁVY O JEDNOTLIVÝCH KRAJINÁCH

2.1. Všeobecné ustanovenia

Podľa článku 11 nariadenia (ES) č. 223/2009 musia členské štáty prijať záväzok a uverejniť ho alebo aspoň zaslať Komisii a uverejniť správu o pokroku pri vykonávaní kódexu a o úsilí vynaloženom v záujme prijatia záväzku.

Komisia záväzky pravidelne monitoruje na základe ročných správ od členských štátov.

2.2. Forma záväzku

V nariadení (ES) č. 223/2009 sa nestanovujú pravidlá o tom, akú formu by mal záväzok mať. Záväzky však musia obsahovať osobitné politické záväzky a musia sa predložiť a navrhnúť tak, aby sa zabezpečili správne podmienky pre kvalitnú štatistiku.

Členské štáty, ktoré považujú určité časti svojich príslušných právnych predpisov za záväzok, sa vo všeobecnosti odvolávajú na konkrétne právne ustanovenia, ktoré sú relevantné pre zlepšenie alebo zachovanie podmienok vykonávania kódexu, a podávajú správy o najnovšom vývoji. Členské štáty, ktoré prijali samostatné záväzky, o nich informovali Komisiu a uverejnili ich.

V oddiele 2.2.1 sa uvádza prehľad existujúcich záväzkov, pri ktorých sa v rokoch 2020 a 2021 zaznamenal podstatný vývoj:

2.2.1. Vnútroštátne právne predpisy, ktoré predstavujú záväzok

Chorvátsko: Nový zákon o úradnej štatistike nadobudol účinnosť v marci 2020[7]. Chorvátskemu štatistickému úradu poskytuje odbornú nezávislosť a podporu, ktorú potrebuje na udržanie a zlepšenie podmienok vykonávania kódexu.

Vylepšili sa ustanovenia o vymenovaní a odvolaní generálneho riaditeľa a vypracovali sa ustanovenia o spolupráci a koordinácii v rámci štatistického systému a nový základ financovania. Podstatný pokrok sa zaznamenal pri príprave plánovaného samostatného záväzku.

[7] Zbierka zákonov č. 25/20.

Česko: Záväzok bol uverejnený 28. februára 2018[8]. Vláda v rokoch 2020 a 2021 naďalej v plnej miere rešpektovala zásadu odbornej nezávislosti Českého štatistického úradu, ktorý zase aktívne presadzoval zásady odbornej nezávislosti a konal v súlade s nimi.

Dánsko: Národný štatistik vypracoval v rokoch 2020 a 2021 nové povinné usmernenia o kvalite založené na kódexe, ktoré zahŕňajú monitorovanie a podávanie správ vláde a tvoria základ vnútroštátneho postupu na presadzovanie práva.

Fínsko: Príslušný vnútroštátny zákon o štatistike sa reviduje a v priebehu roka 2022 sa predloží parlamentu.

Francúzsko: Proces zakotvenia odbornej nezávislosti štatistiky do zákona dobre napredoval. Ministerstvo kultúry už náležite zmenilo vyhlášku. V otázke primeranosti zdrojov bola podpísaná viacročná zmluva, ktorá poskytuje záruku dosiahnutia cieľov a zlepšenia vnútorného riadenia. Ešte v roku 2021 sa uskutočnila návšteva na účely partnerského preskúmania ESS[9].

Taliansko: Koncom roka 2022 sa uskutoční návšteva na účely partnerského preskúmania ESS. V rokoch 2020 a 2021 sa aktualizovala politika štatistického úradu v oblasti kvality, znovu sa vytvoril výbor pre kvalitu a schválilo sa druhé vydanie Kódexu postupov pre štatistiku Talianska. Pokračovalo úsilie o vypracovanie „samostatného“ záväzku.

Holandsko: V rokoch 2020 a 2021 sa podniklo veľa krokov na zlepšenie dodržiavania kódexu. Holandský štatistický úrad napríklad v roku 2020 vydal novú stratégiu ľudských zdrojov na roky 2020 – 2025 a získal niekoľko certifikácii ISO.

Španielsko: Záväzok sa zavádza ako súčasť národného štatistického plánu na roky 2021 – 2024 a príslušných ročných programov. Osobitné webové sídlo, ktoré prevádzkuje národný štatistický úrad, obsahuje zhrnutie záväzku pre občanov s odkazmi na všetky viacročné plány a ročné programy od roku 2016[10].

Slovensko: Zákon o štátnej štatistike[11] predstavuje záväzok. Bol novelizovaný v roku 2021 s cieľom objasniť túto skutočnosť a zaviesť zásady kódexu.

Medzi ďalšie členské štáty, ktoré považujú záväzok za zakotvený vo vnútroštátnom práve a ktoré nezaznamenali žiadne zásadné zmeny za posledné dva roky, patria: **Estónsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko a Rakúsko.**

2.2.2. Samostatné záväzky

Bulharsko:

Jediný nový samostatný záväzok od poslednej správy prijala bulharská vláda v decembri 2021[12]. Zdôrazňuje sa v ňom, že národný štatistický systém je v súlade so zásadami kódexu, zaručuje nezávislosť oficiálnych štatistík a vyjadruje záväzok vlády ku kvalite štatistických údajov národného štatistického úradu, ktorým sa zvýši dôveryhodnosť štatistiky Bulharska.

Samostatné záväzky opísané v predchádzajúcich správach:

8 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic.

9 Dokument je k dispozícii na adrese: europa.eu.

10 INE - MetodologiaYEstandares - Initiatives of promotion and application of the European statistics Code of Practice (Národný štatistický úrad – Metodika a normy – Iniciatívy na podporu a uplatňovanie Kódexu postupov pre európsku štatistiku).

11 Zákon č. 540/2001 Z.z.

12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics.

Grécko: Záväzok[13] sa podpísal v roku 2012.

Švédsko: Záväzok[14] bol predložený vo vládnom návrhu zákona o rozpočte na rok 2017.

Slovinsko: Vláda prijala záväzok[15] v roku 2017.

Írsko: Vláda prijala záväzok[16] v roku 2017.

Belgicko: Záväzok[17] bol uverejnený v roku 2017.

Rumunsko: Vláda prijala záväzok[18] v roku 2017. Rumunsko oznámilo, že v rokoch 2020 a 2021 podniklo ďalšie kroky na zabezpečenie nezávislosti štatistického úradu, pridelilo primerané zdroje a zaviedlo nové politiky a metodiky v oblastiach digitalizácie, ochrany údajov a lepšieho využívania administratívnych údajov.

Malta: Záväzok[19] sa podpísal v roku 2018.

Cyprus: Záväzok sa podpísal v roku 2018 a bol uverejnený[20] spolu so zhrnutím pre občanov. Cyprus oznámil, že po revízii zákona o vnútroštátnej štatistike v roku 2021 sa plánuje revízia záväzku.

EHP, EZVO a kandidátske krajiny:

Island, ktorý sa na ESS zúčastňuje ako krajina Európskeho hospodárskeho priestoru, takisto prijal samostatný záväzok[21]. Švajčiarsko, ktoré sa na ESS zúčastňuje na dvojstrannom základe, podrobne informovalo o vnútroštátnych opatreniach, ktoré zaručujú súlad s kódexom. V súčasnosti takisto objasňuje, ako by sa mohol vytvoriť formálny záväzok. Záväzky formálne prijali tri krajiny západného Balkánu: Albánsko v roku 2017, Čierna Hora v roku 2018 a Severné Macedónsko v roku 2018.

3. ZÁVER

Prijatie záväzkov malo jednoznačne požadovaný účinok zaviazať vlády členských štátov k dodržiavaniu kódexu a viedlo k zvýšeniu dôvery verejnosti v oficiálne štatistiky v celej EÚ a v Európskom hospodárskom priestore a susedných krajinách. Vlády podstatne zlepšili svoje

13 https://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (dostupné iba v angličtine).

14 https://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf a https://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (dostupné iba vo švédčine). Pozri aj strany 28 a 29 dokumentu Official Statistics of Sweden– Annual report 2017 (Oficiálna štatistika Švédska – výročná správa za rok 2017)https://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (opis záväzku v angličtine).

15 https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (dostupné iba v angličtine a slovinčine).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (dostupné iba v angličtine).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (dostupné v angličtine, vo francúzštine, v nemčine a holandčine).

18 https://insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (dostupné iba v rumunčine).

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx a https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (dostupné iba v angličtine).

20 Commitment on Confidence in Statistics (cystat.gov.cy) [Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku (cystat.gov.cy)].

21 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac.

právne predpisy v oblasti štatistiky a verejne vydali svoje záväzky na zaručenie dodržiavania zásad kódexu.

Rastúci počet krajín prijal samostatné záväzky alebo je v procese ich prijímania, hoci väčšina krajín stále uvádza, že záväzok je súčasťou ich právnych predpisov v oblasti štatistiky. Je jasné, že proces prípravy si vyžaduje čas, najmä z dôvodu potreby prijatia politického rozhodnutia.

Prebiehajúce tretie kolo partnerských preskúmaní ESS, ktoré sa má vykonať do roku 2023, je v súčasnosti najdôležitejším opatrením na podporu dodržiavania kódexu a preukázanie vysokej kvality európskej štatistiky, ako aj na identifikáciu ďalších zlepšení. Mechanizmus partnerských preskúmaní ESS možno považovať za ďalší pilier podpory záväzkov, pretože sa ním pravidelne hodnotí vlastný záväzok národných štatistických orgánov dodržiavať kódex. Vzhľadom na silné prepojenie medzi týmito dvoma postupmi možno od súčasného kola partnerských preskúmaní očakávať vývoj záväzkov, na ktorý bude s najväčšou pravdepodobnosťou opäť naviazané podávanie správ.

Celkove je jasné, že uvedomovanie si významu zabezpečenia dôvery verejnosti v európsku štatistiku zlepšením dodržiavania zásad kódexu je medzi vládami, ako aj národnými štatistickými orgánmi v celej EÚ vysoké. Takisto je zrejmé, že podmienky vykonávania kódexu sa neustále zlepšujú.